

Iepirkumu uzraudzības
birojs

Vadlīnijas kompetences centru izveidei

Publisko iepirkumu jomā sadarbība ar nozaru ekspertiem un nozaru profesionālajām organizācijām ir būtiska, lai stiprinātu pasūtītāju kompetenci, pilnveidotu zināšanas un veidotu vienotu iepirkumu praksi. Šī sadarbība var tikt īstenota divos savstarpēji papildinošos formātos: **sadarbībā ar nozaru organizācijām un sadarbībā ar kompetences centriem**.

Nozaru organizācijas var sniegt profesionālu nozares skatījumu, izstrādāt ieteikumus, vadlīnijas un citus materiālus, kā arī iesaistīties dialogā ar pasūtītājiem. Nozaru organizāciju ieteikumi balstīti uz nozaru komersantu gūto pieredzi, piedaloties iepirkumos, un to mērķis ir mazināt konkrēto nozaru iepirkumos konstatētās problēmas.

Kompetences centra primārajam uzdevumam attiecīgajā jomā jābūt publisko iepirkumu un pasūtītāju kompetences stiprināšanai, tostarp ilgtspējas principu īstenošanai, standartizācijas vai centralizācijas attīstīšanai. Kompetences centra funkcija nav atsevišķu tirgus dalībnieku interešu pārstāvība vai iepirkumu tiesiskuma uzraudzība.

Publisko iepirkumu likuma 19.¹ pants paredz, ka noteiktās jomās var veidot kompetences centrus, lai īstenotu ilgtspējas principus un attīstītu iepirkumu standartizāciju un centralizāciju. Savukārt likuma 66. panta pirmās daļas 3.¹ punkts paredz Iepirkumu uzraudzības birojam sadarbību ar kompetences centriem, metodiska atbalsta sniegšanu tiem un šo centru sagatavotās informācijas publiskošanu.

Kas ir kompetences centrs

Kompetences centrs ir noteiktā jomā izveidots kompetences un metodiskais atbalsts pasūtītājiem, kura primārais mērķis ir īstenot ilgtspējas principus, attīstīt iepirkumu

standartizāciju un centralizāciju, kā arī veicināt profesionālu un vienotu publisko iepirkumu praksi, sniegt metodisku atbalstu un apkopot labās prakses piemērus.

Kompetences centra darbības joma var būt horizontāla, piemēram, aptvert vairāku nozaru kopīgu jautājumu, vai vertikāla, nodrošinot padziļinātu kompetenci konkrētā nozarē, piemēram, informācijas komunikāciju tehnoloģiju jomā vai būvniecībā.

Kompetences centra noteikšanas pamatprincipi

- **Objektivitāte un neatkarība**

Kompetences centram jābūt neatkarīgam no komerciālajām interesēm un konkrētu komersantu lobija, proti, kompetences centra darbībai jābūt organizētai tā, lai netiktu apdraudēta tā objektivitāte, vienlīdzīga attieksme un godīga konkurence. Nav pieļaujams interešu konflikts, kas varētu ietekmēt godīgu konkurenci vai radīt priekšrocības atsevišķiem tirgus dalībniekiem. Kompetences centra sagatavotie standarti, ieteikumi un citi risinājumi nedrīkst radīt nepamatotas priekšrocības konkrētiem komersantiem vai nepamatoti ierobežot konkurenci. Jāņem vērā, ka arī šķietama interešu konflikta risks var mazināt tā uzticamību un izstrādāto materiālu autoritāti.

- **Valsts politikas mērķu un prioritāšu sekmēšana**

Kompetences centra darbībai jābūt saskaņotai ar valstī noteiktajiem politikas mērķiem un prioritātēm, kas noteiktas politikas plānošanas dokumentos, nodrošinot valsts publisko interešu ievērošanu. Kompetences centra izveide un darbība īstenojama ciešā sadarbībā ar attiecīgās nozares politikas veidotāju, īpaši jomās ar būtisku publisko iepirkumu apjomu vai ietekmi, piemēram, būvniecībā, informācijas komunikāciju tehnoloģiju jomā.

- **Atbalsta funkcija pasūtītājiem**

Kompetences centrs pats par sevi neaizstāj pasūtītāju, bet gan sniedz rīkus, standartus un metodisko atbalstu, lai pasūtītāji varētu efektīvāk un pareizāk ieviest ilgtspējas un nozares prasības savos iepirkumos. Paralēli tam kompetences centrs var iesaistīties arī kopīgu un centralizētu iepirkumu veikšanā, proti, atbilstoši centra funkcijām tas var arī apkopot pasūtītāju vajadzības un iesaistīties kopīgu vai centralizētu iepirkumu organizēšanā, ievērojot Publisko iepirkumu likumā noteiktās prasības.

- **Pietiekams kompetences un darbības tvērums**

Kompetences centra kompetencei un darbības tvērumam jābūt pietiekami plašam, lai tas varētu nodrošināt būtisku ieguldījumu iepirkumu procesa kvalitātē, efektivitātē un gala rezultātā. Kompetences centram jārisina nozares līmeņa jautājumi un jāizstrādā risinājumi, kas izmantojami plašam pasūtītāju lokam, nevis tikai atsevišķi, šauri tehniski jautājumi,

proti, tas var darboties horizontāli vai vertikāli, tostarp ar padziļinātu kompetenci konkrētā tehniskā jomā, taču centra darbībai nevajadzētu aprobežoties ar atsevišķu šauru jautājumu risināšanu.

Kompetences centru funkcionālie modeļi:

Modeļa veids	Funkcionālais uzdevums iepirkumu sistēmā	Tiesiskais statuss
Metodiskais atbalsts un standartizācijas attīstītājs	Izstrādā nozares ilgtspējas prasības, vadlīnijas un tehnisko specifikāciju paraugus; skaidro to piemērošanu, sniedz metodisko atbalstu, apkopo labo praksi	Jebkurš tiesību subjekts, kurš atbilst pamatprincipiem (nav obligāta atbilstība pasūtītāja definīcijai publisko iepirkumu normatīvā regulējuma izpratnē)
Kopīgo un centralizēto iepirkumu veicējs	Apkopo pasūtītāju vajadzības un praktiski veic kopīgus vai centralizētus iepirkumus (tiesīgs pieprasīt samaksu)	Obligāta atbilstība pasūtītāja definīcijai publisko iepirkumu normatīvā regulējuma izpratnē

Kompetences centru un nozaru organizāciju nošķirums

Kritērijs	Kompetences centrs	Nozares organizācija
Primārais mērķis	Iepirkumu un pasūtītāju kompetences stiprināšana noteiktā jomā; ilgtspējas, standartizācijas un/vai centralizācijas attīstība	Nozares, tās biedru vai profesionālās kopienas interešu pārstāvība un nozares attīstība atbilstoši organizācijas statūtiem
Pārstāvētā kompetence	Pietiekami plaša, daudzpusīga un uz publisko interesi orientēta kompetence; risinājumi paredzēti plašam pasūtītāju lokam	Var pārstāvēt visu nozari vai noteiktu tās daļu; biedru sastāvs pats par sevi nenodrošina kompetences centra statusu
Interesu līdzsvars	Jānodrošina objektivitāte un jānovērš komerciālas ietekmes risks uz standartiem un prasībām	Var pārstāvēt savu biedru intereses
Statusa pamats	Skaidri noteikta kompetences centra funkcija, atbildības joma un institucionālais/tiesiskais pamats	Biedrības, nodibinājuma vai citas organizācijas vispārējais tiesiskais statuss un tās statūtos noteiktie mērķi

Kompetences centra noteikšanas pieeja

Publisko iepirkumu likums neparedz konkrētu veidu, kā un kurš var veidot kompetences centrus. Pieejas risinājums izriet no publiskā iepirkuma efektivitātes palielināšanas darba grupas secinājumiem, kas apkopoti [informatīvajā ziņojumā](#). Kompetences centru izveidošanā būtu izmantojama decentralizēta pilnvarojuma pieeja, kur nozares politikas veidotāji (nozares ministrijas) uzņemtos iniciatīvu izvēlēties konkrētai situācijai un jomai piemērotāko risinājumu.

Atkarībā no nozares specifikas, piemēram, šādi tiesiskās noteikšanas mehānismi:

- **Speciālā nozares regulējuma grozījumi**

Speciālajā nozares regulējumā ietver pilnvarojumu Ministru kabinetam noteikt kompetences centru, tā atbildības jomu un saistošās ilgtspējas prasības attiecīgās nozares iepirkumos.

- **Ministru kabineta lēmumi un rīkojumi**

Kompetences centra lomu un uzdevumus var noteikt ar valdības lēmumu (piemēram, apstiprinot konkrētu Ministru kabineta rīkojumu vai informatīvo ziņojumu), uzticot nozares ministrijai vai tās padotībā esošam subjektam nodrošināt kompetences centra funkciju izpildi esošā tiesiskā ietvara ietvaros.

- **Resora iekšējie un organizatoriskie lēmumi**

Gadījumos, kad atbilstošajam publiskā sektora subjektam jau esošās tiesības un funkcijas nodrošina nepieciešamo juridisko bāzi, kompetences centra atbalsta un standartizācijas lomu var nostiprināt ar nozares politikas veidotāja iekšējiem lēmumiem vai starpresoru vienošanos.

- **Deleģējums**

Ja kompetences centra funkciju paredzēts uzticēt privātpersonai, atsevišķi jāizvērtē funkcijas tiesiskais raksturs un atbilstošais pilnvarojuma vai deleģējuma pamats, kā arī jānodrošina objektivitāte, publiskās intereses prioritāte un funkcijas nošķirums no komerciālo interešu pārstāvības.

Ārvalstu prakses piemēri

Eiropas praksē kompetences centri publisko iepirkumu jomā tiek izmantoti kā specializēti atbalsta punkti pasūtītājiem, īpaši ilgtspējīga un inovāciju iepirkuma, profesionalizācijas un standartizācijas veicināšanai.

- *Procure2Innovate* ([*Network of Competence Centres | Public Buyers Community*](#)) tīkls apvieno kompetences centrus inovāciju iepirkuma atbalstam un savstarpējai pieredzes apmaiņai.
- Portugādes nacionāls inovāciju publiskā iepirkuma kompetences centrs [*About Procure+i - Procure + i Compras Públicas de Inovação*](#), kas nodrošina informāciju, metodisko un praktisko atbalstu, apmācības, labās prakses un vadlīniju izstrādi, kā arī atbalstu pasūtītājiem inovāciju iepirkumu īstenošanā.